AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-1489
23, 49, 69 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-226(2)

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Pedagogų kvalifikacija ir nuolatinis profesinis tobulėjimas yra esminė švietimo kokybės ir mokinių aukštesnių pasiekimų prielaida. Lietuvoje, kaip ir kitose valstybėse, kelia naujų uždavinių pedagoginiams darbuotojams į bendrųjų kompetencijų plėtotę orientuotas ugdymo turinys, jo skaitmeninis perteikimas, lygiaverčių ugdymo(si) galimybių užtikrinimas.

Tačiau pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas neatliepia sparčiai besikeičiančio mokyklų veiklos konteksto ir mokytojų poreikių, negerėja mokinių pasiekimai. EBPO tyrimo TALIS (angl. *Teaching and Learning International Survey*) 2018 m. duomenimis, 43,0 proc. Lietuvos mokytojų mano, kad nėra tinkamų kvalifikacijos tobulinimo programų pasiūlos, 30,7 proc. – pasigenda su darbo sąlygomis (karjera, atlyginimu) susijusių paskatų, 23,2 proc. teigia, kad kvalifikaciją tobulinti neskatina darbdavys. Lietuvos įgūdžių strategiją rengiantys EBPO ekspertai rekomenduoja mokinių pasiekimų gerinimą sieti su mokytojų kompetencijomis ir „tikslingiau naudoti kvalifikacijos tobulinimo reikmėms skirtas viešąsias lėšas“ (žr. ataskaitą „*Draft chapter 2: Equipping young people with skills for work and life*“, 2020 m. gruodis, pristatyta Seime 2021-01-11). Reikia pažymėti, kad **nacionaliniai sistemingi mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikių, teikiamų programų kokybės ir veiksmingumo mokinių ugdymui(si) tyrimai Lietuvoje neatliekami**.

Kvalifikacijos tobulinimo paslaugas Lietuvoje teikia 10 aukštųjų mokyklų padalinių, taip pat 65 akredituotos savivaldybių ir viešosios įstaigos (NŠA, 2020-12-14 duomenys), kiti juridiniai ir fiziniai asmenys. Tam naudojama mokymo lėšų dalis, savivaldybių, ES struktūrinės paramos ir kitų projektų lėšos.

Akivaizdu, kad kvalifikacijos tobulinimo programų kokybės neužtikrina jas teikiančių institucijų akreditavimas. Greta institucinio pajėgumo, svarbu **užtikrinti kvalifikacijos tobulinimo programų, orientuotų į strateginius švietimo prioritetus, kokybę ir prieinamumą.**

Bendrosios programos yra pagrindinis dokumentas, reglamentuojantis ugdymo turinį bei jo didaktines nuostatas, rekomenduojamas ugdymo(si) rezultatams pasiekti. Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas, pirmiausia, turėtų būti kreipiamas į daugialypių mokinių pasiekimų plėtotę ir pažangą, apmąstant ugdymo praktiką ir **vadovaujantis naujausiais edukologijos tyrimais bei įgyvendinant ugdymo inovacijas**.

Mokinių pasiekimams, jų pažangai ir brandai turi įtakos visa mokyklos bendruomenė, institucinė kultūra ir raida. Švietimo įstaigos pažangai yra svarbios pedagoginių darbuotojų bendrosios ir dalykinės kompetencijos. Jos prisidėtų prie Geros mokyklos koncepcijos (Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-1308), taip pat prie Bendrojo ugdymo mokyklos kaitos gairių (Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. liepos 11 d. nutarimas Nr. XIII-627) įgyvendinimo.

Įstatymo projektu siekiama patikslinti pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo kokybės (tikslingumo, veiksmingumo) ir prieinamumo teisines prielaidas.

Siūlomas Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 23 straipsnio 5 ir 6 dalių papildymas, atitinkamai pakeičiant susijusių straipsnių nuostatas: 49 straipsnio 1 dalies 2 punktą ir 2 dalies 4 punktą; 69 straipsnio 4 dalį.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Lietuvos Respublikos Seimo narė prof. Vilija Targamadzė.

3. Kaip šiuo metu reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Švietimo įstatymo 23 straipsnio 5 dalis nustato: „Ne rečiau kaip kartą per ketverius metus pedagoginiai darbuotojai privalo tobulinti kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje“.

Tokia formuluotė susiaurina ugdymo(si) rezultatų sampratą ir, kaip pasekmė, jiems pasiekti aktualių mokytojo kompetencijų spektrą. Reikia pažymėti, kad mokinio brandai yra svarbi daugialypių ugdymo(si) rezultatų, įvairių (ne vien socialinių ir emocinių) kompetencijų pusiausvyra, kurią reglamentuoja Bendrosios programos. Be to, niekaip nepagrįstas imperatyvas „ne rečiau kaip kartą per ketverius metus“.

Švietimo įstatymo 23 straipsnio 6 dalis nustato: „Kvalifikacijos tobulinimo programas įgyvendina švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka patvirtinti pedagogų rengimo centrai kartu su akredituotomis kvalifikacijos tobulinimo įstaigomis.“

Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų akreditacijos taisyklėse nėra suformuluoti teikiamų programų kokybės kriterijai (žr. Institucijų, vykdančių mokytojų ir švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą, veiklos vertinimo ir akreditacijos taisyklės, patvirtintos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. ISAK-109, suvestinė redakcija 2019-05-29).Todėl toks įstaigos akreditavimas neužtikrina teikiamų programų kokybės.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

23 straipsnio 5 dalyje tikslinama kvalifikacijos tobulinimo aprėptis:

„~~Ne rečiau kaip kartą per ketverius~~ Pedagoginiai darbuotojai privalo tobulinti **savo** kvalifikaciją mokinių ~~socialinių ir emocinių~~ **bendrųjų** kompetencijų, **numatytų bendrosiose programose**, ugdymo srityje **ir kitose prioritetinėse kvalifikacijos tobulinimo srityse, kurias tvirtina švietimo, mokslo ir sporto ministras**.“

23 straipsnio 6 dalis papildoma nuostatomis dėl kvalifikacijos tobulinimo programų vertinimo ir akreditavimo bei skelbimo **Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos įsteigtoje ir valdomoje Atviroje informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemoje (AIKOS).**

Į poįstatyminius teisės aktus perkeltos ir įgyvendintos siūlomos Švietimo įstatymo nuostatos prisidės prie pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo tikslingumo, veiksmingumo ir prieinamumo, todėl gerės mokinių pasiekimai.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Kitų norminių teisės aktų keisti nereikės.

9. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir Įstatymo projekto sąvokų, jas

įvardijančių terminų įvertinimas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus.

10. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės normas.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Reikia suderinti (su pakeistomis įstatymo nuostatomis ir tarpusavyje) du Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos kompetencijos teisės aktus:

- Valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai (2007 m. kovo 29 d. Nr. ISAK-556, redakcija 2019 m. lapkričio 25 d. Nr. V-13670);
- Institucijų, vykdančių mokytojų ir švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą, veiklos vertinimo ir akreditacijos taisyklės (2006 m. sausio 23 d. Nr. ISAK-109, suvestinė redakcija nuo 2019-05-29).

Parengti: atskirą prioritetinių (nacionalinių) kvalifikacijos tobulinimo programų vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašą arba jį integruoti į Valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatus (2007 m. kovo 29 d. Nr. ISAK-556, redakcija 2019 m. lapkričio 25 d. Nr. V-13670).

12. Kiek valstybės ir savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Poveikis bus pasiektas tikslingiau ir efektyviau naudojant suplanuotas pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo lėšas iš paskirtų asignavimų.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai, rekomendacijos ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą, specialistų vertinimų rekomendacijų ir išvadų nebuvo gauta, viešosios konsultacijos nevykdytos.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai yra „pedagoginiai darbuotojai“, „kvalifikacijos tobulinimas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teikia
Seimo nariai: